

Sebastià Juan Arbó, un autor per embastar

És segurament el més mal conegut dels escriptors hispànics del segle XX. És un escriptor per embastar. El centenari del naixement de Sebastià Juan Arbó (Sant Carles de la Ràpita, 1902 – Barcelona, 1984), autor de la celebrada *Terres de l'Ebre*, no ha aconseguit imposar la seva obra i la seva figura amb la força i l'estima que els seus admiradors li reconeixen. Els editors, per la seva banda, no han fet cap pas ferm per rescatar-lo i reinserir-lo a la societat cultural.

Sebastià Juan Arbó no ha superat l'operació fúnebre de l'edició de l'obra catalana completa de Columna (1992-1993), una manera d'enterrar un autor més que no pas de rellançar-lo, atesos els resultats culturals i comercials de la majoria de les obres completes impreses, com és el cas de la de Juan Arbó, en forma de totxana.

Potser és encara massa propera la seva figura, molt marcada per la postguerra castellanitzadora i conservadora. Recordem que l'any 1982, quan ja en feia molts que es podia optar lliurement pel català, de tornar a publicar-hi com hagués estat el seu cas, Arbó, guanyador del Nadal i no del Pla, va preferir escriure i publicar el seu segon i darrer llibre de records en castellà, *Memorias*, a la col·lecció "Espejo de España", de Planeta, segurament l'editorial que en aquell moment el podia pagar més bé.

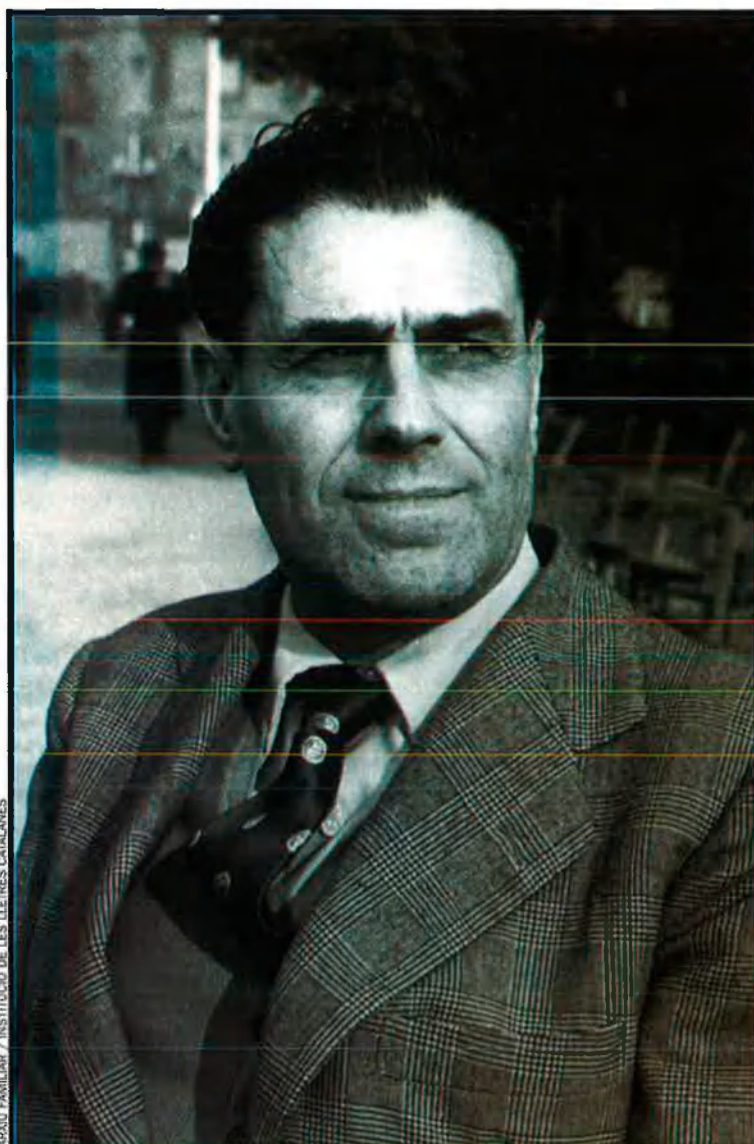
De fet, no feia més que prosseguir la carrera, ben meritòria i destacada, d'autor en llengua castellana, iniciada després de la guerra. El pagès de l'Ebre volia continuar vivint de la ploma. L'única feina manual que volia fer era asseure's a les taules dels cafès més espaiosos i tranquils de Barcelona –els considerava la seva oficina– i resseguir la ploma estilogràfica sobre els fulls.

El Sebastià Juan Arbó era l'escriptor català passat a l'altre bàndol, l'escriptor dels diaris *Abc* i *La Vanguardia Española*, i per això l'acte d'homenatge que l'Associació Col·legial d'Escriptors de Catalunya va dedicar-li el 19 de desembre a la Biblioteca de Catalunya –on ha quedat instal·lada, i fins al 18 de gener, l'exposició sobre l'escriptor– va comptar, a més de Josep M. Castellet i Joaquim Molas, amb la participació de Félix de Azúa i Eduardo Mendoza.

En la taula rodona, feta amb els minuts comptats i sense arribar a ser cap autèntica taula rodona, és a dir, sense debat entre els participants, va quedar patent que hi ha, pel cap baix, dos Arbó, el que interessa, per fer gruix, els escriptors d'expressió castellana, i el que interessa els historiadors i crítics de la literatura catalana, decantats per revindicar l'autor català que hi ha al darrere de l'autor castellà de la llarga postguerra. I va quedar evident que aquest doble interès no suma, sinó que divideix i, per tant, afebleix l'escriptor. Cal embastar l'escriptor castellà amb el català, si es vol recuperar mai la seva figura de forma completa –la castellana fa nosa a molts lectors catalans–, però en l'acte d'homenatge tenien més ganes a fer-ho els escriptors castellans que el crític català que va entrar a fons en l'obra, Joaquim Molas.

Cada un dels quatre conferenciants van parlar de diferents Arbó. Tots des de l'elogi i l'estimació, van parlar del "seu" Arbó. Castellet va centrar-se en l'home, el seu tarannà extraordinàriament afable, la persona que en uns anys difícils per a la literatura aconsegueix viure'n i fer aportacions importantíssimes en aquell espai cultural precari. Per exemple, amb els seves grans biografies, "que ens van impactar bastant",

La Generalitat de Catalunya ha homenatjat Sebastià Juan Arbó amb una exposició oberta a la Biblioteca de Catalunya i l'edició del llibre 'Centenari Sebastià Juan Arbó (1902-2002)'. Félix de Azúa, Josep M. Castellet, Eduardo Mendoza i Joaquim Molas van participar en una taula rodona, a la biblioteca.

ARXIU FAMILIAR / INSTITUCIÓ DE LES LLETRES CATALANES

Sebastià Juan Arbó, a Barcelona, els anys de la postguerra. A dalt, amb l'editor Josep Janès -dret a la dreta- i més amics al moll de les Salines de Sant Carles de la Rapita, el 1934. Passejant per la Rambla de Barcelona, abans de la guerra. A la platja, amb americana blanca, el 1955. A sota, assegut al costat de Nestor Luján, el 1956, jurat del Premi Nadal.

les biografies de Verdaguer, ara reeditada, Baroja i Cervantes. Castellet el va veure escriure a l'Oro del Rin, al Terminus i al Saló Rosa, on treballava i s'hi exhibia. Sí, s'hi exhibia, perquè, com va dir Castellet, feia explícita d'aquesta forma la seva voluntat de mostrar en públic la feina, l'ofici, d'escriptor. "Oferia la imatge de l'escriptor obrer, l'escriptor treballador que no para d'omplir quartilles", va dir.

Félix de Azúa, el segon a intervenir, va parlar de la sorprenent atmosfera existencialista de *La hora negra*, versió

castellana del 1968 de *Notes d'un estudiant que va morir boig*, del 1933, existencialisme d'una "modernitat excepcional en l'època", i va destacar els tres volums de *Martín de Caretas* (1955-1959), la seva obra més interessant en castellà, va dir.

Eduardo Mendoza, de novel·lista realista a novel·lista realista, va destacar la vigència de la seva obra narrativa, en especial la trilogia *Terres de l'Ebre*, *Camins de nit* i *Tino Costa*, i el seu encaix en la història de la literatura progressiva i modernitzadora.

La vigència de la seva obra es basa, en primer lloc, en l'interès documental extraordinari, va dir. Home de forta influència dostoievskiana -tret que també va ressaltar De Azúa- la vida dels seus personatges no és una tragèdia sinó una fatalitat que té molts punts de contacte amb la del seu amic Baroja i el Machado de *Tierras de Caín*. Per tant, en aquest aspecte, Arbó seria hereu del pessimisme de la Generació del 98.

La seva vigència es basa, en segon lloc, va continuar Mendoza, en l'estil profundament naturalista, realista, i en

el fet que explica coses de primera mà. Era un realisme minuciós i aparentment espontani, però sofisticat alhora, i conscientment triat. No oblidem, va dir, que era un home culte, erudit, que de ben jove va deixar el camp i va anar a la ciutat.

Aquest realisme, que per a Mendoza venia de França, "encara que sembli que ha minvat i ha quedat com una forma del passat", de fet ha tingut continuïtat de la mà del realisme màgic llatinoamericà i de la via nord-americana de Faulkner que "arriba a contemporanis com el Moncada de *Camí de sirga*".

"Sebastià Juan Arbó no és -va proclamar Mendoza al final de la seva intervenció- l'última anella d'una cadena que es trenca, sinó un anunci del que després vindrà. Homes que maltracten la dona i beuen perquè estan desesperats no fan més que anunciar coses com la *Crònica de una muerte anunciada*, de Gabriel García Márquez. És així com hem de llegir les novel·les de les *Terres de l'Ebre*, no com una Catalunya del passat enfonsada que espera una revolució econòmica, cultural, social, sinó també com una part d'una tradició de narrativa naturalista i realisme que realment ha arribat a nosaltres sense cap interrupció."

Joaquim Molas va cloure la roda d'intervencions recordant que la figura de l'escriptor va quedar molt marcada els darrers anys, a més de quedar transformada per la guerra. L'Arbó dels darrers anys quedava molt lluny del jove innovador, en català. Innovació, canvi que el va portar a fer dos tipus de novel·la: la construïda al voltant d'un personatge solitari que busca sentit a la vida i es rebel·la contra el món rutinari i opressiu, i la de la mitificació del món de la infantesa.

Molas veu en Arbó, a més de l'inevitable Dostoievski, Lautremont, l'existencialisme *avant la lettre*, i la barreja de Joyce i surrealisme en els seus monòlegs de la follia. Per al catedràtic emèrit de literatura catalana, el Sebastià Juan Arbó innovador, que és el català, "augurava un futur extraordinari que jo penso que no es va realitzar".

Lluís Bonada

Blanc Bruc Hill ... la Diferència

Sauvignon Blanc,

Chardonnay i Xarel·lo

-fermentat en Bóta de Roure-

CAVAS HILL

Vins i Caves

www.cavashill.com